

**Міністерство освіти та науки України
Міністерство культури України
Національна хореографічна спілка України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Кафедра хореографії**

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції

**ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА І ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

30 квітня – 1 травня

Київ 2019

УДК 378.011.3-051:792.8

Хореографічна культура і освіта : проблеми та перспективи : Зб. матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції , Київ 30 квітня – 1 травня 2019 р. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова , 2019 – 117 с.

Рекомендовано Вченою радою Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова (протокол № 3 від 20 листопада 2019 р.).

Збірник містить матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи», проведеної кафедрою хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова за підтримки Національної хореографічної спілки України у рамках Міжнародного конкурсу «Веселкова Терпсихора» 30 квітня – 1 травня 2019 р. До збірника увійшли тези учасників конференції.

Редакційно колегія:

**Федоришин
Василь Ілліч**

Декан Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

**Вантух Мирослав
Михайлович**

Герой України, Народний артист України, академік Національної академії мистецтв України, професор, завідувач кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, голова Національної хореографічної спілки України

**Козинко
Лілія Леонідівна**

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Білошкурський
Володимир Степанович**

Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Захарчук
Ольга Євгенівна**

Старший лаборант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

РОЛЬ ВИВЧЕННЯ PORT DE BRAS ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ

М'ялківська С. А. – старший викладач кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Класичний танець – основа хореографії, система художнього мислення, що включає в себе рухи тіла, які можуть висловити внутрішній стан танцівника. У класичному танці немає випадковостей – це чітка система рухів сформована протягом багатьох віків, яка стала академічною. На уроках класичного танцю осягаються тонкощі балетного мистецтва, закономірності виконання рухів, пластика та артистизм їх передавання. Однією з неодмінних умов у виконанні класичного танцю є вільне та пластичне володіння руками та чітка координація рухів верхньої й нижньої частини тіла, тому у теорії та методиці викладання класичного танцю для студентів-хореографів важливе значення має вивчення форм Port de bras.

Port de bras – це правильні рухи руками в основних позиціях (округлі, видовжені) з поворотом або нахилом голови, а також з перегином тулуба. Ці рухи розвивають м'язи плечового, ліктьового суглобів, зап'ястків та пальців рук для виразності сценічного жесту. А. Я. Ваганова писала: «[...] в мистецтві Терпсихори руки часом замінюють людську мову мистецтва драми» [1].

В теорії та методиці викладання класичного танцю існує шість Port de bras-формул, вперше розгорнуто описані Агрипиною Яківною Вагановою [1], якими користуються методисти та викладачі. Це своєрідна «абетка» рухів рук у класичному танці, ці форми використовували у своїх методичних роботах відомі педагоги-хореографи Т. Ахекян, Н. Базарова, В. Костровицька, В. Мей, П. Пестов, А. Писарєв, М. Тарасов, С. Холфіна, Л. Цветкова та ін. Методика роботи А. Я. Ваганової, яка включала і шість Port de bras, вивела техніку класичного танцю на принципово новий рівень, що дозволило підвищити можливості та діапазон пластики всього тіла, а також зробити танець більш виразним та артистичним для розкриття образів та перспектив хореографічного мистецтва.

Підготовчу роботу до вивчення Port de bras зі студентами-хореографами слід починати з виховання гнучкості та м'якості рук і сформованості кисті, що дасть змогу у подальшому при вивченні позицій рук, утримувати їх у правильному заданому положенні та переведенні з позиції в позицію, у подальшому це введе на засвоєння I-Port de bras.

Ускладнюючи процес вивчення і використовуючи інші (ускладнені) переводи рук і нахили тулуба, викладач поступово переходить до вивчення

інших форм Port de bras (II, III, IV, V, VI). Коротко опишемо методику виконання Port de bras.

Приклади Port de bras за А.Я. Вагановою [1].

I-Port de bras – відрізняється від інших форм Port de bras тим, що не має preparation та закінчення, виконується по I та V позиції. Вивчається на початку навчання разом з вивченням позицій рук (I-III-II). Етапи вивчення I- Port de bras: 1– 4 такти 4/4, 2 – 2 такти 4/4 або 8 тактів $\frac{3}{4}$, 3 етап – 1 такт 4/4 або 4 такти $\frac{3}{4}$.

1. Руки піднімаються в I позицію, голова нахиляється до лівого плеча, погляд на долоні.

2. Руки переводяться в III позицію, голова повертається праворуч.

3. Руки відкриваються у II позицію, погляд слідує за правою рукою.

4. Руки опускаються у підготовче положення, кисті рук займають положення allonge, перед опусканням у підготовче положення погляд супроводжує кисті рук.

II-Port de bras – має preparation та закінчення, виконується у V позиції. Виконується – 2 такти 4/4, 1 такт 4/4, 8 тактів $\frac{3}{4}$, 4 такти $\frac{3}{4}$, 2 такти $\frac{3}{4}$.

Вихідне положення: V позиція, права нога попереду, руки у підготовчому положенні, epaulement croise.

Preparation: 1 акорд – руки у I позиції, голова нахиляється до лівого плеча; 2 акорд – ліва рука у III позиції, права рука у II позиції, голова праворуч.

1, 2 – ліва рука переводиться у II позицію, а потім опускається у підготовче положення; права рука переводиться у III позицію, голова та погляд слідує за лівою рукою, а потім переводяться на праву руку.

3. Руки збираються у I позицію, погляд на праву кисть.

4. Ліва рука піднімається у III позицію, права рука відкривається у II позицію, голова праворуч.

Закінчення: 1 акорд – ліва рука переводиться у II позицію; 2 акорд – руки збираються у підготовче положення.

III-Port de bras – має preparation та закінчення, рухи правої та лівої руки симетричні, виконується в I та V позиції з нахилами корпусу вперед та назад.

Виконується на: 2 такти 4/4, 1 такт 4/4, 8 тактів $\frac{3}{4}$, 4 такти $\frac{3}{4}$.

Вихідне положення: V позиція, права нога попереду, руки у підготовчому положенні epaulement croise.

Preparation: 1 акорд – руки у I позиції, голова нахиляється до лівого плеча; 2 акорд – руки у II позиції, голова і погляд на праву руку.

1. Тулуб нахиляється вперед. Руки опускаються у підготовче положення. Голова супроводжує праву руку.

2. Тулуб виправляється. Руки через I позицію піднімаються у III позицію. Голова і погляд сліdkують за правою рукою.

3. Тулуб перегинається назад, руки у III позиції, голова праворуч.

4. Тулуб випрямляється. Руки розкриваються у II позицію. Голова повернута до правої руки.

Закінчення: 1 акорд – руки allonge, 2 акорд – руки підготовче положення.

IV-Port de bras – має preparation та закінчення, виконується по V позиції з використанням IV арабеска. Виконується на: 2 такти 4/4, 1 такт 4/4, 4 такти $\frac{3}{4}$, 2 такти $\frac{3}{4}$.

Вихідне положення: V позиція, права нога попереду, руки у підготовчому положенні, epaulement croise.

Preparation: 1 акорд – руки у I позиції, голова нахиляється до лівого плеча, погляд на долоні; 2 акорд – ліва рука у III позиції, права рука у II позиції, голова праворуч.

1, 2. Ліва рука відкривається у II позицію у точку 4, права рука з правим плечем спрямовується вперед у точку 8, голова праворуч, тулуб перегинається назад (поза IV arabesque).

3. Ліва рука через підготовче положення піднімається у I позицію, права рука у I позиції, голова і погляд направлені на праву долоню, тулуб займає положення epaulement croise.

4. Ліва рука піднімається в III позицію, права рука відводиться у II позицію, голова та погляд на праву руку.

Закінчення: 1 акорд – ліва рука відкривається на II позицію, 2 акорд – руки опускаються в підготовче положення.

V-Port de bras – має preparation та закінчення, виконується по V позиції. Виконується на: 4 такти 4/4, 2 такти 4/4, 1 такт 4/4, 8 тактів $\frac{3}{4}$, 4 такти $\frac{3}{4}$, 2 такти $\frac{3}{4}$.

Вихідне положення: V позиція, права нога попереду, руки у підготовчому положенні, epaulement croise.

Preparation: 1 акорд – руки у I позиції, голова нахиляється до лівого плеча, погляд на долоні; 2 акорд – ліва рука у III позиції, права рука у II позиції, голова праворуч.

1. Ліва рука опускається в I позицію, права рука через підготовче положення підводиться до I позиції, тулуб нахиляється вперед.

2. Тулуб випрямляється ледь повертаючись ліворуч, руки в I позиції, погляд на праву долоню.

3. Тулуб перегинається назад, права рука піднімається у III позицію, ліва рука відкривається у II позицію.

4. Тулуб випрямляється, права рука переводиться у III позицію, погляд та голова на праву руку.

Закінчення: 1 акорд – ліва рука відкривається у II позицію; 2 акорд – руки закриваються у підготовче положення.

VI-Port de bras – має preparation та закінчення, в ньому використовуються рухи рук та ніг. Виконується на: 2 такти 4/4, 1 такт 4/4, 8 тактів $\frac{3}{4}$, 4 такти $\frac{3}{4}$.

Вихідне положення: V позиція, права нога попереду, руки у підготовчому положенні, epaulement croise.

Preparation: 1 акорд – plie по V позиції, права нога відкривається вперед, руки у I позиції, погляд у праву долоню; 2 акорд – перехід у позу croise назад (через не фіксуюче demi-plie по IV), ліва рука піднімається у III позицію, права рука відкривається у II позицію, погляд та голова праворуч.

1. Тулуб нахиляється вперед, поглиблюючи plie на правій нозі, ліва нога відтягується назад (розтяжка), руки залишаються в попередньому положенні.

2. Сильним поштовхом перейти на ліву витягнуту ногу, підняти корпус, права нога croise вперед, руки зібрати у I позицію, погляд у праву долоню.

3. Тулуб перегинається (як V-Port de bras) назад, ліва рука відкривається у II позицію, голова повертається ліворуч, права рука піднімається у III позицію.

4. Руки переводяться: ліва рука у III позицію, права – у II позицію, погляд у точку 2, тулуб випрямляється, ноги переходять в позу croise назад через прохідне demi-plie,

Закінчення: 1 акорд – ліва рука відкривається у II позицію; 2 акорд – руки закриваються у підготовче положення, ноги у V поз.

Останнє, VI-Port de bras може бути використано для tours en dehors – в позах attitude croisee, III та IV arabesque, croisee та effacee вперед та en dedans – в позах attitude effacee, I та II arabesque, a la seconde.

В adagio port de bras можуть закінчуватись в preparation для tours в великих позах і для маленьких pirouette (IV позиція – вужче).

Зупинимось на основних помилках при вивченні студентами-хореографами форм Port de bras. При розучуванні всіх форм-формул Port de bras викладачу слід звертати увагу на точність малюнку переводу рук та скоординованості рухів рук і голови. Важливий момент співпадання переводів рук із музичним супроводом, дотримання музичальності при їх виконанні.

Наступною помилкою при виконанні форм-формул є неточні позиції ніг, тому викладачу варто вимагати від студентів та звертати їхню увагу на дотримання цих позицій в процесі вивчення Port de bras.

При виконанні IV форми Port de bras досить часто студенти неправильно виконують IV arabesque, при нахилах корпусу вперед і назад викладачу необхідно звертати увагу на правильну постановку тулуба (III, V-Port de bras). При переході ніг з позиції у позицію треба переносити вагу тулуба з ноги на ногу і слідкувати за виворітністю ніг (VI-Port de bras).

Безперечно, засвоєння всіх форм Port de bras вимагає копіткої роботи, затрат у часі, уваги студентів та цілеспрямованої роботи викладача на усунення помилок при вивченні. Згодом, коли студенти-хореографи засвоїли малюнок та тонкощі виконання Port de bras, викладач мусить домогтися плавності та артистичності.

Таким чином, продовжувати варіанти Port de bras можна безкінечно, комбінуючи основні їх елементи – все це дає можливість урізноманітнити навчальний процес з класичного танцю, домогтися музичальності, пластики та

скоординованості виконання рухів, а також підготувати студентів до вивчення складної балетної техніки та створення виразних образів.

Література:

1. Ваганова А. Я. Основы классического танца. Издание 6. Серия «Учебники для вузов. Специальная литература» / Ваганова А. Я. – СПб. : Издательство «Лань», 2000. – 192 с.

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Пен Лю (Китай), член академії танцю Китаю, Голова правління ГО «Центр культури та мистецтв Китаю» в Україні, Заслужений артист естрадного мистецтва України, магістрант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Освітня система України спрямована на розробку та впровадження в педагогічну практику ефективних технологій розвитку інтелектуальних і творчих здібностей особистості, формування її пізнавальної та креативної активності. Важливе значення в цьому процесі відіграє система позашкільної освіти: гуртки, творчі об'єднання, у яких дитина може розкрити свої творчі можливості, розвинути інтелектуальні здібності, сформувати творчу індивідуальність і, як наслідок, визначитися з майбутньою професією. Тому держава сприяє розширенню мережі позашкільних закладів освіти, координуючи співпрацю із вищими закладами освіти та науковими установами педагогічного й мистецького спрямування.

Метою позашкільної освіти, відповідно до суспільного замовлення й освітньої політики держави, є: створення психолого-педагогічних умов для повноцінного творчого, інтелектуального та духовного розвитку особистості; підвищення її мотивації до пізнання й творчості; задоволення освітніх потреб творчої особистості на основі залучення її до свідомої та систематичної творчої діяльності. Навчальні заклади мистецького спрямування, особливо хореографічні, є справжніми творчими лабораторіями, які створюють оптимальні педагогічні та дидактичні умови для творчо обдарованих і талановитих дітей [8, с. 66].

Для освітнього процесу в закладах освіти мистецького спрямування визначальними є такі принципи навчання й виховання, що максимально сприяють залученню гуртківців до творчої роботи: науковість, активність,